ՀԱՅՐԵՆԻՔ

20 Փարայ

ՕՐԱԹԵՐԹ

20 Փարայ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Հայրենիքի տարեկան գինն է Պոլսոյ եւ գաւառաց համար 7 արծաթ մեճիտ կանխիկ. տեղական եւ գաւառական թղթատարութեան ծախքը մեր վրայ է: վեցամսեայ եւ եռամսեայ բաժանորդք ալ կընդունուին:

Լրագրոյս վերաբերեալ գիր կամ նամակ պէտք է ուղղել առ Տնօրէնութիւնն Րիզա փաշա խան թ. 3 Ս.Ղ. Պարտիզպանեան Տպարան: Խմբագրութեան ուղղեալ գիր ետ չի տրուիր: Ծանուցմանց տողը մեկ անգամի համար 3 դրուշ է. աւելի անգամի համար սակարկութիւն կընլայ:

ԹԻՒ 685 ՏԱՐԻ ԵՐԿՈՏԱՍԱՆ ՈՒՐԲԱԹ 1881 ՄԱՐՏ 20

Ա.Զ.Գ.Ա.Յ.Ի.Ն

Մանղումէի խմբագրապետ Փանոսեան էֆէնտի այս օրերս նոր ձեռնարկութեան մը սկսեր և նոյնին յաջողութեան համար յատուկ Մաանախումբ մը կազմեր է:

Այս ձեռնարկութիւնն է տերութեան օրինաց հաւաքածոյն Տիւսթուրը հայերէն տառերով և մեզի կէտերու բացատրութեամբ տպագրել, որմէ կրնան օգտիլ այն ամեն անձինք որք ազգային պաշտօններու գլուխը կը գտնուին և կառավարութեան հետ յարաբերութիւն ունին իրենց պաշտօնին բնութեամբը:

Եւրոպայի վարժարաններուն մէջ, ուրոշ երկրին օրինագիրքը աշակերտաց լրը դաս կասանդուի. վասն զի քաղաքացիի մը համար անհրաժեշտ է իւր ազգին և գտնուած երկրին օրէնքը ուսանիլ և անկէ օգտիլ ինչ պաշտօնի և դորձի մէջ ալ գտնուի:

Գաղղիոյ վերջին կրթութեան օրէնքին մէջ ալ աւելցաւ այս վերջին յօդուածը համահաճ հաւանութեամբ խորհրդարանաց:

Ցաւալի է որ մեր ազգային վարժարաններուն մէջ այս գլխոյ պակասը լըցուած չէ մինչև ցարդ. սակայն կը յուսանք որ կրթութեան ծրագրին մէջ զոր Ամենապետայ դիւանը նախաքննելով կը զբաղի, այս կարևոր տրամադրութիւնն ալ օրինաց կարգը կանոնի և գլխաւոր պակաս մը կը լեցուի:

Դորձին օգտակարութեան վրայ այսքան խօսելէ ետև կը հրաւիրեմք ամէն կարդի ազգայինները մանաւանդ Ամասնորդները և դաւառները կառավարական ժողովոյ մէջ պաշտօն ունեցող ազգայինները որ՝ փանոսեան էֆէնտիի այս օգտակար ձեռնարկութեան քաջալեր կանգնին: Արդէն Ս. Պատրիարք Հայրը իւր հովանաւորութիւնը նուիրելով սոյն դորձին, քանի մը բաժին գրուելը և խոստացեր է ուրիշներն ալ յորդորել սոյն ձեռնարկութեան նպաստելու համար:

Բաժինն է ութն արծաթ մէճիտ կանխիկ:

Այս լրագրոյ խմբագիր Գասիամաճեան էֆէնտի ալ իւր թերթին ղարգացման համար տպարան մը հիմնելու ձեռնարկութիւն մ'ըրած է նախաձեռնութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր որ լաւ յանձնարարական մը տալ հաճեր է ուղղեալ առ ազգայինս, և նիւթապէս ալ քաջալերել է յիշեալ թերթին խմբագիրը:

Այս տեսակ ձեռնարկութեանց վրայ կը խնդամք և կը բերկրիմք և յաջողութիւն կը մաղթեմք. ուստի կը յորդորեմք լրագրաց յառաջդիմութեան բարեկամները որ ազգային աշխատաւորները քաջալերելու համար իրենց ձեռնտուութիւնը նուիրեն, այնու համոզմամբ թէ ազգին գրագէտները քաջալերելը ազգային լուսաւորութեան նպաստել է:

Անգղիական դեսպան վեհ. Պ. կօշէն չորեքշաբթի օր խօսգիւղ Ս. Պատրիարք Հօր այցելութեան գացեր, սակայն Ն. սրբազնութիւնը հոն չը գտնելով, այցելասումը թողեր և մեկներ է:

Քանի մ'օր առաջ հրատարակած էինք թէ Դեր. Փիլիպպոս եպիսկոպոս Էջմիածնի Դեր. Մանկունի սրբազանին հետ կռուելով, վանքին մէջ բանտարկուեան դասապարտուեր է: Մասիս այս մասին հետաքրքրութիւնները կը քաղէ ղրս մեր ընթերցողաց հաղորդել արժան կը դատեմք:

«Փիլիպպոս Սրբազան՝ վան երթալ ուղելով, վեհ. Կաթողիկոսին ներկայանալու և նորա օրհնութիւնն ընդունելու կը վայելաքի: Բայց Մանկունի եպիսկոպոսը կարդելու զայն: Նա ալ կուզէ բռնի մտնել վեհ. Կաթողիկոսին քով, և Մանկունին նորա վերարկուէն քաշելով կը պատռէ: Սոյն երկու եպիսկոպոսաց կռուին աղմուկը վեհ. Հայրապետը լսելով՝ իւր սենեկէն դուրս կելնէ և անմիջապէս կը հրամայէ որ զՓիլիպպոս եպիսկոպոս բանտարկեն՝ Մանկունիին չը հնազանդելուն և աղմուկ հանելուն համար:

«Փիլիպպոս եպիսկոպոս կը բանտարկուի և բանտին դրան առջև հրացանակիր պահակ մը կը դրուի: Ապա հեռագիր մը կը քաշուի առ Ս. Պատրիարքն Կ. Պոլսոյ, թէ «Փիլիպպոս եպիսկոպոս կուզէր Տիգրանակերտ երթալ, արդիլուեցաւ այս տեղ: Արդեօք Պատրիարքարանդ կամ տեղւոյն կուսակալն հաճութիւն ունի՞ն այս եպիսկոպոսին Տիգրանակերտ երթալուն:»

«Թէ հասա՞ծ է արդեօք այս հեռագիրըն և ի՞նչ պատասխանուած է, չը գիտենք. բայց այսչափ միայն յայտնի է որ Փիլիպպոս եպիսկոպոս վան ուղած է երթալ և ոչ Տիգրանակերտ:

«Եթէ ստոյգ է սոյն բանտարկութեան լուրն աշխատասէր և ալեղարդ եպիսկոպոսի մի նկատմամբ, կերևի թէ տակաւին բռնութիւն ու կամահաճութիւն կը տիրէ Էջմիածնի մէջ, և թէ Մանկունի եպիսկոպոսին ակնարկութեանց և հաճոյից չհնազանդողք պատժոյ կենթարկին, թէև Ծերունի եպիսկոպոսունք եղած լինին:»

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

(Ազանս Էճենսիէսը)

Լոնտրա 31 Մարտ

Թայմզ այս առաւօտ արևելեան եւրոպիոյ կացութեան վրայ ընդհանուր տեսութիւն մ'ընելով, համոզում կը յայտնէ թէ Ռուսաստան եւրոպիոյ հաւաքական ձայնին պիտի խոնարհի:

Լոնտրա 31 Մարտ

Գանատահարէն ղարնուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ երէկ Լոնտրայի մէջ ղրոյց եղեր է որ Ամերիկայեան դաշնակից պարագլուխք Հերբերթ գրուեր և Էյսուպ խանը գերի բռներ են:

Լոնտրա 31 Մարտ

Երկուշաբթի իրիկունէն ի վեր Լորտ Գիւքօնսֆիլտի վիճակը բնաւ բարւոքում մը չկրեց. բժիշկները նորա հիւանդութիւնը օր ըստ օրէ ծանրացած կը նկատեն:

Լոնտրա 31 Մարտ

Ոստիկանութիւնը Փէյնայի դերմանական հասարակութեան լրագրին տնօրէնը ձերբակալեց և խմբագրատունը կնքեց:

Լոնտրա 31 Մարտ

Սըր Ֆրէտերիք Րոպերթ երէկ Հերուանդանէն նաւ նստաւ Անգղիա վերադառնալու համար:

(Ազանս Հաւաս)

Լիզպոնա 30 Մարտ

Արտաքին դործոց պաշտօնեի խորհրդական Պ. Տանթա արտաքին դործոց պաշտօնեայ անուանեցաւ:

ԻՄ ՄՏԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

Ա.

ԼԵԶՈՒԻ ԽՆԴԻՐ

(Շար. Ե վերջ տես էջ 684)

Ըստ մեզ և ըստ ամենուղղմտաց, այս է ամենէն իմաստուն և ամենէն գործնական միջոցն և արդէն իրաց վիճակն ալ այս կողմին հակելու վրայ է։ Ա՛ռ ծայրագոյն աշխարհաբարեանի տասը տողէ բաղկացեալ մէկ գրուածքն և պիտի տեսնես թէ այդ տասը տողին վեց եօթ տողերն գրաբարի ձևն ու ոճն ունին, ըսել է թէ այսօր, մեր լեզուի բնական ընթացքն անդադալապէս զմեզ գրաբարի կը մօտեցնէ։ Եւ մենք հաստատապէս այն համոզումն ունինք որ քիչ առենէն մեր լեզուն մի այնպիսի ձև մի, այնպիսի կազմակերպութիւն պիտի առնու որ զամենքս ալ պիտի գարմացնէ, բայց որպէս զի այդ փափաքելի վախճանին հասնինք պէտք է որ միշտ մշակենք զայն, գրաբարը իբրև աշխարհաբարին հայրը ճանչենք և պատուենք, նորա առատ դրամագլուխը մեր պիտոյից գործածենք և մինչև որոշեալ ատեն մը մեր դպրոցայց բարձրագոյն կարգերուն համար ստիպողական կերպով մեր ուսանողաց աւանդել կը պարտաւորինք։

Ցունաստան երբ իւր քաղաքական անկախութիւնն վաստկեցաւ, սկսաւ իւր դպրոցներն բազմացնել և հեռագնեց արդիւնաւորել, մամուլը քաջալերել թերթերն ու դրական աշխատութիւններն շատցնել, իւր դրագէտներն ի մի վայր հաւաքել, Ակադեմիա հաստատել և ապա սկսաւ լեզուապայքարը։

«Ահա այն ժամանակ դրագէտներու մէջ կռիւը կըսկսի, ոմանք դասական լեզուին կուսակից՝ կուզէին որ արդի Ցունաստան Քսենոփոնի լեզուն խօսի, և այս դասէն էին Տուկաս Էքօնօմօ. ոմանք՝ ինչպէս Քրիստոբուլոս և Հերուլոս՝ նոր լեզուին ախոյեան կանգնելով կըսէին. «Ցոյն աշխարհիկ լեզուն շատ գեղեցիկ ու ներդաշնակ է, պահենք այդ լեզուն»։ Երբ այսպէս պայքարը կը շարունակուէր հինգ ու նոր լեզուի մասին՝ երևելի Քօրէյ կը խօսի։ «Ինչո՞ւ համար, կըսէ, միշտ ծայրայեղութեանց դիմել։ Միջին շաւիղը բռնե՛նք, լեզուն՝ ունինք զայն գործածե՛նք և քանի դըրենք չանանք կոկելու զայն, օտարամուտ բառ մ՛եթէ գտնենք կը հանենք և տեղը բնիկ բառը կը դնենք. բայց առանց բռնաբարութեան, առանց չտապի, առանց հիմնական յեղաշրջում մ՛ընելու։ Մենք յոյն ժողովրդեան համար կը գըրենք, ուրեմն պէտք է որ յոյն ժողովուրդը մեզ հասկնայ»։ Քօրէյ իրաւունք ունէր»։

(Արևելեան Մամուլ Նոյեմբեր ամսագիր Արդի Յունաստան)

Մենք ևս պէտք է ունենանք մեր Ակադեմիան, Հայաստանի ամեն դլխաւոր գաւառ անգանօր պէտք է իւր պատուիրակը ներկայէ. միջին շաւիղը բռնե՛նք, մեր լեզուն գործածե՛նք և մշակենք, քանի դրե՛նք, չանա՛նք զայն կոկելու. օտարամուտ բառերն հանենք և բուն բառը եթէ կայ դնենք. եթէ չիկայ լրջօրէն և Ակադեմիան միջոցաւ չինենք. ոչ թէ ամեն դպրոցական ուսանող ըստ քմայ իրը թէ բառ չինելու յաւակնի, և գտնուածն անդոյ կարծելով լեզուն ևս քան զևս աղճատելու խճողելու ժըպըրհի»

Կոկե՛նք մեր լեզուն բայց առանց բռնաբարութեան, առանց չտապի առանց հիմնական յեղաշրջման։

Մեր արդի աշխարհաբար լեզուն՝ անըսդհատ դաւանողներէն չենք, բայց սորա հետ ի միասին չենք կրնար չի հրճռուիլ տեսնելով ակն յայտնի այն փոփոխութիւնն, այն յառաջդիմութիւնն զոր ըրած է կէս դարէ ի վեր։

Ջեռաւոս մէջ Պատրիարքարանի 1835 թուականին «Կոնդակ Հայաստանեայց» ն ունիմ, «տպեալ կամօք և հաւանութեամբ ազգային ժողովոյ եկեղեցականաց և աշխարհականաց»։

կարդա՛նք մի քանի տող.

«Ի հանդերձս հարսին մի՛ գտանիցի մարգարտով փուլլու Քրիստոսը Թէոփեպաչի միսլի բանած լաթերէն, կամ հարսի չէտիկ փապուճի վրայ կլապտանը սրմալը բան։

Պօխճալըխ փեսայի կամ կնքահօր կամ ուրիշի եւ կամ փոխանակ պօխճալըխի այլ ինչ ընծայ բոլորովին մէն եղեալ է։

Քօղքն սատէ չիչէքլի սէլիմիէ լինիցի, միօրինակ էլայի էվսատի եւ էտնայի եւ ոչ բնաւ յայլ ինչ նիւթոյ, զի արգիլեալ է ամենեւին։

Քօղքի վերայ էլմասեղէն բան կապել կամ թելէ թառ կապել ամենեւին մէն եղեալ է փափագ ունեցողն եթէ թելլիէչէ ունիցի էվերայ քօղքին զայն թելլիէչէն կապեսցէ փոխանակ թառին։

Ի հարսանիսն չէնկի մի՛ գտանիցի եթէ այր իցէ չէնկին եւ եթէ կին եւ սաչը մի լինիցի եւ ի ճանապարհին չալը մի չափեսցի։

Ի կերակուրս հարսանեաց՝ իամուր իչի բըռնաւ մի լինիցի։

Ցուն հարսին եթէ հետի իցէ կամ ծով աչըրի, զհարսն ֆէրաճէյով ըսրցեն ի ցերեկի յաւուր կիւրակէի եւ մի՛ հանդիսիս ի դիշերի։

Պէշլիկն եւ նորին թախըմըն ի կողմանէ հարսին մի՛ յուզարկեսցեն եւ մի՛ եւս փոխանակ պէշլիկի ընծայ տացի եւ մի՛ բնաւ ի կողմանէ փեսային պահանջեսցեն զի այսպիսի ընծայք բոլորովին մէն եղեալ են։»

Բաւական է այսչափ։

Լրջօրէն կարտադրենք այս տողերն, ցոյց տալու համար ասկից կէս դար առաջ եկեղեցական և աշխարհական ազգային ժողովոյ կամօք և հաւանութեամբ տպեալ Պատրիարքարանի «Հարսանեաց կոնդակ»ի լեզուն։

Եթէ դրաբար համարինք այն տողերըն, ամօթ և հաղար անգամ նախատինք է մեր մատենադրական լեզուին, իսկ եթէ աշխարհաբար՝ այսինքն ժողովրդեան հասկնալի լեզուն, քաջ է, կընդունինք զայդ պարծանօք և երջանիկ ենք որ 1835 թուին տպեալ պաշտօնական կոնդակ մը՝ դիւանական լեզու մը՝ մեր այս աւուր վերջին ծայր անուս և դպրոցի ամենայատուն համբակին իսկ ծաղր ու ծիծաղը կը շարժէ և մեր արդի պաշտօնական և անպաշտօն լեզուին հետ անհունապէս կը տարբերի։ Ուստի մենք խորին համոզում ունինք որ ասկից կէս դար վերջն ալ դարձեալ մեր արդի լեզուն անհունապէս պիտի տարբերի եթէ լրջօրէն աշխատինք նորա զարգացման։

Փակե՛նք ուրեմն այս խնդիրն զի տակաւին կանխահաս և անժամանակ է, այլ և այլ միջոցներով աղդին նիւթապէս փրկութեան գործածենք մեր գրիչն, այնուհետև հեշտ է ամեն խնդիր կարգադրել։

30 Մարտական 4373 Խ. Ց. Ս.

ՆԵՐՔԻՆ

Մէսէնճըը կըսէ թէ Իղղէտտին կայսերական շոգենաւով բարձրաստիճան անձ մը Օտէսա գացեր է վերջ. Սուլթանին մէկ ինքնագիր նամակը տանելու համար առ Ռուսաց Ջարն։

— Մայրաքաղաքիս թաղերուն ապահովութեան համար իրիկուններըը վեց ոստիկան թաղերը պտըտիլ սկսեր են պահականոցներու պաշտօնեից հետ։

Այս նոր կարգադրութիւնը ի հարկէ դողութեանց առաջն առնելու պիտի ծառայէ։

— Պաթի անուն խաբեբայ մը չորեքշաբթի օր եղեռնական դատարանին առաջ դատուելով, վկայներուն տեղեկութիւնները լսելով անտարբերութիւն ցըցուց. սակայն երբ վերջամեայ բանտարկութեան վճիռը լսեց, վկայներէն մէկուն վրայ յարձակեցաւ. հոն գտնուող ժանտարմաները հազիւ կրցին արգիլել։ այս դէպքը ներկայ եղողներուն քաւական ցուցում պատճառեց։

— Առջի օր 500ի չափ նոր զինուորագրեալներ եկան փոքր Ասիայէն և սպառազինութեան դուռը ղրկուեցան։

— Պուլղարիոյ իշխանին, ուղղակի Բ. Դրան հետ յարաբերութեան մտնելու մասին պուլղարական գործակատար Պալասլանօֆի ըրած առաջարկը Բ. Դուռը մերժած լինելը ծանուցած էինք. Մէսէնճըը կըսէ թէ Պուլղարիոյ մէջ մեծ յուզում պատճառեր է Բ. Դրան այս մերժումը։

——

Ա. ՍՈՐԵՍՏԱՆ

Երէկուան Մէսէնճըը սոյն վերնագրով կը գրէ թէ Ասորեստանէն եկած լուրերը գոհացուցիչ չեն, և գլխաւորապէս Հուրանէն առնուած լուրերը ծանր են. Տիւրղինները հպատակի հանդամանք չեն ուզեր կրել, այլ կուզեն անկախ դիրք մը բռնել իրենց նախկին առանձնաշնորհութիւնները վայելելով. ղրկ. Բ. Դուռը ջնջել կը փափաքի, և ասոր համար բաւական զօրութիւն դումարած է այն կողմերը։

Սակայն այսու ամենայնիւ հաճելի ձեռնարկ մը չկրնար լինել Բ. Դրան բուռն միջոցներ ի կիր արկանելը. դի կրնայ երկար և արիւնահեղ կռուի մը յանգիլ և հուսկ ուրեմն նորանոր խնդիրներ յարուցանել, մանաւանդ թէ մի քանի տերութիւնք մասնաւոր շահեր ունենալով սոյն ժողովրդէն, անշուշտ չը պիտի դանդաղին միջամտել և այնպիսի նոր ձև մը տալ խնդրոյն որ յետինը չար քան

զառաջինն ըլլայ. ահա այսպիսի հետևանքներէ զգուշանալով Ռ. Դուռը մեծ զգօնութեամբ կը վարուի և չուզեր առ այժմ այն խնդրոյն լուծումը վուլթայրնել։

ԱՐՏԱՔԻՆ

Մեղու Հայաստանեայ մարտ 3 թիւ Թերթէն՝

Ս. ՊԷՏԷՐԲՈՒՐԳ, 3. ին մարտի. 3 ժ 3 րոպէ։ «Նովոյէ Վրեմեան» հաղորդում է պատմութիւնը Նովիկովի, որ վիրաւորեալ թագաւորին տանում էր։ Թագաւորը դոհ էր ղօրահանդէսից և ինչպէս երեւում էր լաւ տրամադրութեան մէջ էր։ Նովիկովը երկու ընկերներով գնացին Մանեժից Նեվսկի պրոսպեկտով. մօտենալով կաղանակի կամրջին նոքա լսեցին բարձրաձայն պայթիւն. Նովիկովը սկսաւ վազել Եկատերինեան ջրանցքի եզրափողոցով դէպ ի այն կողմն, որտեղից սկսաւ պայթիւնը. նա 30 քայլ հեռի էր այն տեղից, ուր երեւում էր մարդոց խումբ, յանկարծ բարձրացաւ ձեան թանձր սիւն և լսվեցաւ նոր պայթիւն. նա աւելի արագութեամբ վազեց։ 8 նաւաստիներ բռնած ունէին մի մարդու ինչ որ բղաւեցին. բայց նա չլսեց. ձիւնը փորած էր և ծածկած ոմբի կտորներով և վիրաւորեալներով, պառկած էր մեռած երախայ, վիրաւորված կանայք և էլի մի անձն. այստեղ էլ ձեան վրայ պառկած էր թագաւորն առանց գլխարկի և վերարկուի, ոտները փչրած էին, ջրերը պատռտած էին. արիւնը հոսում էր ոտներից, ձեան վրայ արեան բիծեր էին. Նովիկովը լայ եղաւ և մօտեցաւ թագաւորին ասելով, «Տէր Աստուած, ինչ արին Ձեր Մեծութեան. թագաւորը անչարժ պառկած էր, մօտեցան նաւաստիներն և սոյա օգնութեամբ Նովիկովը բարձրացրեց թագաւորին, գրկելով ալ ձեռքով մէջքը և ձախով կուրծքը, նաւաստիները պահպանում էին ոտքերը, առանց ձեռքերից հրացանը թողնելու։ Այսպէս անցան մի քանի քայլ, թագաւորը երկու անգամ ասաց. «ցուրտ է ցուրտ», և աշխատում էր ձեռքը մերձեցնելու ճակատին, որոյ վերայ արիւն էր։ Նովիկովը պահպանելով թագաւորին մի ձեռքով, միւսով հանեց թագաւորից թաշկինակ, որ վաթաթէ թագաւորին գլուխը։ Այս ժամանակ մօտեցաւ մեծ իշխան Միխայիլ Նիկոլայեվիչը. «Աշա ի՞նչպէս ես քեզ զգում», ասաց նա, գլուխը թագաւորին մօտեցնելով, ի՞նչ պատասխանեց թագաւորը դժուար է լսել, միայն նա ինչ որ ասաց, ոչ մի հառաչանք չարձակվեցաւ կրծքից։ Մեծ իշխանը հրամայեց նաւաստիներին թողնելու հրացանները և մեկի գդակը հանելով ծածկեց թագաւորի գլուխը. նրան առաջ տարան. ժողովուրդը հաւաքվեցաւ ամեն կողմից, շատերը ծունր էին դնում երկրպագելով, հեկեկալով լայ էին լինում։ Տանջվողին դնելու տեղ չկար։ Գնդապետ Դվորժիցկու ձիանները պայթիւնից վախեցան վախան դէպ ի թատրոնական կամուրջը, կապիտան Ֆերանը վազեց նոցա ետևից. մօտիկ կանգնած էր հասարակ սահնակ, սորանով դժուար էր տանիլ վիրաւորեալին։ Նովիկովը դարձաւ դէպ ի մեծ իշխանը խնդրելով, որ թոյլ տայ տանելու թագաւորին այն տուն, որ դատնվում է իսկոյն կամրջի մուտ կողմում, որպէս զի կարելի լինի վերքը կապել։ Երեւում էր, որ թագաւորը իր ղարհուրելի տանջանքների ժամանակ եղ ուշքը չէր կորցրած, նա լսելով այս նախադասութիւնը պարզ ասաց, «տարէք պալատը, այնտեղ թող մեռնեմ» և էլի ինչ որ, որ դժուար էր հասկանալ, այս խօսքերը վերջին ճիգն էին չարչարվողի. Նա փակեց շրթունքն ու աչքերը և աւելի ոչ մի խօսք չարտասանեց։ Մօտեցան Դվորժիցկու ձիանները թագաւորին նստացրին սահնակը, երկու կողմից նրան պահպանում էին, նա նրբատաճ էր թեկն ընկած գլուխը կախ դըցած։ Սկզբում դնում էին քայլով, բայց թագաւորի ոյժը նուազում էր, հրամայվեցաւ աւելի չուտ երթալ. սահնակը վազեց, ժողովուրդը վազում էր բղաւելով, վրդովվելով և լալով, թագաւորին ներս տարան պալատը։

——

Վիէննայի լրագիրք հետևեալ կարևոր դիտողութիւնները կընեն Ռուսիոյ նորընտիր կայսեր բռնելիք քաղաքականութեան վրայ։

Բրէս կըսե թէ՝ Աղէքսանդր Գ. ի ծրագրաց մէջ անհատական զգացմունք խիստ աննշան տեղ մը կը բռնեն, որով թեև մեր յոյսերը չեն աւելնար, սակայն գէթ երկիւղնիս կը նուազի։ Նուվել Բրէս ալ կըսե թէ Ռուսիոյ նորընտիր կայսերը տերութեանց ղրկած շրջաբերականը բըննաւ տագնապալի նիւթ մը չը պարունակեր. Ռուսիոյ մանաւանդ շահն է արտաքին քաղաքական ընթացքը բնաւ չը փոփոխել, զի եթէ Աղէքսանդր Բ. ի յաջորդը լինելու վտանգ մ'ունի նորընտիր կայսրը, այն ալ Ռուսիոյ արդի քաղաքականութեան շնորհիւն է։ Արտաքին քաղաքականութիւնը փոփոխելու պէտք մը չկայ, այլ ընդհակառակն Ռուսիոյ բարգաւաճումը իր ներքին քաղաքականութենէն կախումն ունի, և նորընտիր Ցարէն բոլոր Ռուսաց յոյսը և ակնկալութիւնը ներքին քաղաքականութեան բարեփոխութիւնն է. արդէն շրջաբերականն ալ յայտնապէս այս պէտքը կը ցուցնէ, և արտաքին ընդարձակման խօսք մը չընէր։

Վիէններ Ապենթօստ ալ սապէս կը դըրէ։

Ռուսիոյ նոր շրջաբերականին ըրած ապաւորութիւնը բոլոր լրագրաց ղանաղան յիշատակութեանց նիւթ կըլլայ, թեև ղդալի տարբերութիւններ կան այս մասին լրագրաց մէջ, սակայն այս պիսի տխուր պարագայի մը մէջ դրուած շրջաբերականի մասին ամեն լրագիր բարի դուշակութիւններ կընէն. այնպէս որ շրջաբերականին դլխաւոր կէտն է Ռուսիոյ մէջ ներքին քաղաքականութեան բարեփոխութիւնը. արտաքին քաղաքականութիւնը պահպանողական և խաղաղասիրական հիմանց վրայ շարունակելու դիտաւորութիւնը ակն յայտնի կերևայ. հետևաբար նոքա որք Ռուսիոյ բարեկամ են, կը յատադոլեն նորընտիր կայսեր ներքին բարեփոխութեան մասին ունեցած գաղափարը, և նորա իրականանալուն համար բարեմաղթութիւնները ընելով կը յուսան թէ արտաքին քաղաքականութիւնը պարզապէս պահպանողական և խաղաղական պիտի ձևայ։

— Եդինպտոսի նախկին Խըտիվ Իսմայիլ փաշա յաւակցութեան հեռագիրը մ'ուղղեր է Ռուսիոյ նորընտիր կայսեր։

— Երկու օր առաջ հրատարակած էինք թէ Շահին գահաժառանգ որդին որ Դավրեժի կառավարիչ է, իւր հօր կողմանէ Թէհրան կանչուեր է։

Ցաղ կըսէ թէ ասոր պատճառը դահաժառանգ իշխանին և Զիլէ սուլթանին միջև պարսկական գահուն յաջորդութեան առթիւ ծագած անհամաձայնութիւն մ'է։

Զիլէ Սուլթան Սվահանի կառավարիչ է։

— Լոնտրայի գերմանական Ֆրէյհայթ անուն թերթին դէմ Անգլիոյ կառավարութեան դատ բացած ըլլալը Ռէօթէրի գործակալութեան մի հեռագիրը ծանուցած էր, ինչպէս հրատարակած էին. սոյն թերթը Լոնտրայի ամսկավառականաց բերանն է, և դատաստանի պատճառը հետևեալ յայտարարութիւնն եղած է, զոր յիշեալ թերթը ամսոյս 20 ին լրագրոյն առաջին երեսը կարմիր չըջանակով մը հրատարակած է. առաջին յօդուածին վերնագիրն է «վերջապէս» և սապէս կսկսի «յաղթութիւն, յաղթութիւն, բանաստեղծին խօսքը կատարուեցաւ. Եւրոպիոյ անուանի բռնակալներէն մին, որ երկար ատենէ ի վեր մահուան դատապարտուած էր, և որ զայս գիտնալով հանդերձ, սպաննեց կամ բանտարկել տուաւ Ռուս ժողովրդեան անթիւ դիւցազունները և դիւցազուհիները, Ռուսիոյ կայսրը, ոչ ևս է»։

— Ամերիկայի կառավարութեան նախադահը փարիզի ամերիկեան դեսպան նուայ զօրավարին ձեռամբ գիր մը դըրելով Դաղղիոյ Հանրապետութեան նախագահ Պ. Կրեվիի, կառավարութիւնը և դաղղիական ժողովուրդը էօրքթունի յաղթութեան հարիւրերորդ տարեդարձի հանդիսին հրաւիրեր է որ 1881 հոկտեմբեր 19 ին պիտի կատարուի։

Պ. Կրեվի ամերիկեան դեսպանին համակրական և սիրալիր ընդունելութիւն ը՛ընելով խոստացեր է յանուն Դաղղիոյ կառավարութեան պատուիրակ մը ղրկել Ամերիկա տարեդարձի հանդիսին ներկայ գտնուելու համար։

— Դաղղիոյ Արտէշ դաւառին մէջ կին մը մեռեր է այս օրերս 100 տարեկան. սա 1870 սեպտեմբեր 30 ին ծնած ըլլալով, ճիշդ 100 տարեկան և 6 ամսուան հասակին մէջ մեռեր է։ 13 ղաւակ ունեցեր է որոց 6 ը կապրին դեռ. ամենէն պզտիկը 58 տարեկան է եղեր։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անգղիոյ դեսպան Պ. Կօչըն և Ռուսիոյ դեսպան Պ. Նօվիքօֆ երէկ Բ. Դուռը երթալով, արտաքին գործոց նախարար Ասըմ փաշային հետ երկարօրէն տեսակցեր և աշխարհացոյց քարտէս մը յանձներ են։ Քարտէսը Պարսկական սահմանագլխոց կը վերաբերի. Պերլինի դաշնագրոյն համեմատ Գօթոր նահանգը Պարսից պիտի տրուէր և Անգղիա, Ռուսիա և Օսմանեան պետութիւնը այս մասին մէջերնին պիտի համաձայնէին. կերևի թէ Անգղիա և Ռուսիա Պարսկաստանի տրուելիք գաւառին վրայ համաձայնելով սոյն քարտէսը գծեր և Բ. Դրան հաւանութեանը յանձնած են։ Զրգիտցուիր թէ ասոր ինչ պատասխան տուած է արտաքին գործոց նախարարը, սակայն հաւանական է որ նոր քարտէսը Բ. Դուռը քննութեան ենթարկելով կամ ղայն պիտի բարեփոխէ կամ առանց առարկութեան պիտի ընդունի, և այս շատ դիւրին չերևիր. հետևաբար այս խնդիրն ալ քանի մ'օրէն օրական խնդիր պիտի լինի անշուշտ։

— Հելլենական խնդիրը տակաւին առ կախ մնացած է, սակայն խաղաղութեան յոյսերը հետզհետէ կը զօրանան. պէտք է քանի մ'օր ևս սպասել պաշտօնական վերջին լուր մը առնելու համար. Յունաստանէն առնուած լուրերը թէև պատերազմասիրական են և խնդրոյն խաղաղութեամբ վերջանալուն բնաւ հաւատք չընծայուիր Աթէնքի մէջ, սակայն օսմանեան արժէթղթոց այս չաբաթ բարձրանալէն կրնայ մակարերուիլ թէ աւելի մայրաքաղաքիս խաղաղասիրական լուրերուն արժան է հաւատալ քան Աթէնքի պատերազմական աղաղակց։ Եթէ Բ. Դուռը յաջողի բանակցութեան ժողովով Հելլենական խնդրոյն վերջ մը տալ, անշուշտ քաղաքական մեծ յաղթութիւն մը կատարած պիտի լինի. զի սոյն ժողովը տակաւին չդումարուած ոչ ոք հաւատք կընծայէր յաջող ելք մը ունենալուն։

Վաղըմ կըսէ թէ Բ. Դուռը այխարհիս ապացուցած պիտի լինի որ Պերլինի դեսպանաժողովոյն որոշումները վերջնական կամ անփոփոխելի չեն եղեր. զի խնդիրը ինչ ձև ալ որ առնու, Եանեան և Մէցովան մեզ պիտի մնան։

— Նշան Էֆէնտի Սէֆէրեան արտաքին գործոց պաշտօնէութեան Յղկակցութեան դիւանին վերատեսուչ անուանեցաւ։

— Մարմարայի նեղուցին ամրութեանց վերատեսուչ Ասաֆ փաշա Թալիա չոգենաւով այսօր իր պաշտօնատեղին մեկնեցաւ։

— Մայրաքաղաքս գտնուող Պօսնացիք Բ. Դրան աղերսագիր մը տալով աղաչեր են Բ. Դրան որ Պօսնիոյ մէջ իրենց ունեցած կալուածոց գինը Աւսարիոյ տէրութենէն պահանջէ։

— Բումանիոյ հիւպատոս Պ. Ֆարա ամուսնացաւ մը համար Բումանիա մեկնեցաւ։

— Թարբերդի կուսակալ Ապտուլլահ փաշա ալ իր պաշտօնատեղին մեկնեցաւ։

— Յունաստանի սահմանագլխոյն մօտ Միլօզա լերան ղինեւորական ամրութիւնները լմնցեր և 11 թնդանօթ ղետեղուեր են։

— Խումբ մը Հելլէն աւազակներ Բըրէվեզայի մօտերը երևան գալով, տղայ մը յափշտակեր և լեռը տանելով 4000 ոսկի պահանջեր են իրմէ վրկանք։

— Բօսօվայի կուսակալ Տէրվիշ փաշայի իր պաշտօնատեղին երթալը քանի մը օր ևս յետաձգուեցաւ։

— Թայրիէ հանրմին դատաստանն ալ նախագահին հիւանդութեանը պատճառաւ գալ չարթուան յետաձգուեցաւ։

— Ասըրը ձէտիտ չոգենաւը երէկ Տըրապիղոն մեկնեցաւ կարնոյ մէջ մնացած թնդանօթները մայրաքաղաքս բերելու համար։

— Քայսէրիէ չոգենաւն ալ երէկ դիշեր Մուսաննիա ղրկուեցաւ Պրուսայի բէտիֆները վօլօս տանելու համար։

— Ալպանիոյ դաշնակցութեան պարագլուխներէն 11 հոգի ձերբակալուելով Սէլանիկ ղրկուած էին, այժմ կը լսեմք թէ ասոնք Սէլանիկէն Հռոդոս կղզին աքսորուեր են։

ՄԵԾԱՊԱՏԻՒ ՄՈՒՐԱՑԿԱՆՆԵՐԸ

Ութերորդ տեսորը լոյս ընծայուեցաւ։
Գին 40 փարայ։

ՂԱԼԱԹԻՈՑ ՊՕՐՍԱ

Օսմ. Գօնսոլիտ Գոցուեցաւ երէկ իրիկուն 15–22
» » Բացուեցաւ այս առաւօտ 15–22

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Սօսիէթէ ժէնէրալ Անգղ. Լիր. 4–16
» Օթօման » » 3–16
Կ. Պօլսոյ Պանքան » » 9–35
Քրէտի Ժէնէրալ » » 3–35
Փոխ. 1863 (Մութռն) » » . . . . —
» 1865 (Մութռն) » » 70–20
» 1869 (Բրինար) » » 70–
» 1872 (Պօն տիւ Թրէզօր) 22–30
» 1873 (Բրինար) » » 67–
Թրահմայ Օսմ. Լիր 3–57½
Թղթադրամ » » 940
Րումէլի երկաթուղի ֆրանք 51–¼
Լաբրիւմ » 106–

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

(Օսմ. ոսկիը 100 դուրուշէն)

Անգղիկն. ոսկի	109–36	Գարպօն արծա.	91–30
Գաղղիական »	87–20	Մէճիտիէ . .	107–26
Բօլ »	90– 8	Վեցնոց . . .	127–
Քրիսմից »	51–25	Հինգնոց . . .	212–
Գարպօն թուղթ	8–82	Մէթալիք . .	207–

ՏԷՐ–ԹՈՄԲԱԳԻՐ
Մ. Ց ՄԵԼԻՔԵԱՆ.

ՏՆՕՐԼԻՆ Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.
Բիզա փաշա խան թիւ 3

ՓԱՆԱՍԷ

ԴԵՂ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ԴԵՂ ՍՄՄԱՐԱՅԻՈՅՆ

Կը ծախուի Մինասեան եւ Ընկերաց Ամերիկեան վաճառատունը ի Գալաթիա կ. Պօլսոյ։

Փանասէն իւր օգտակարութեամբն, ինչպէս Ամերիկայի եւ Եւրոպիոյ, նոյնպէս եւ Թուրքիոյ այլ եւ այլ կողմերը մեծ ընդունելութիւն գտած է։

Փանասէն գեղացւոյն եւ գաւառացւոյն բժիշկն ու բարեկամն է, եւ մեծ օրհնութիւն մը համարուած է այն տեղերուն համար, ուր բժիշկ ու դեղ եւ դարման հազիւ կը գտնուին։ Փանասէն բուսեղէններէ բաղադրեալ լինելով բոլորովին անվնաս է։ Փանասէն այրածին ցաւը կ'առնէ ու քիչ ատենի մէջ կը բուժէ. նոյնպէս եւ մարմնոյն կտրուած ու ճմլուած տեղերուն ցաւն ու բորբոքը չուտով կ'անցնէ։

Ջղային, յօդային եւ ոսկրային սաստիկ ցաւերը բուժելու՝ տաղնապալոը կը հանդարտեցնէ։ Ստամոքսի, փորի եւ աղեաց ցաւերը կը կտրէ ու պղտէ յառաջ եկած դժուարութեանց առաջքը կառնու։

Փանասէն ակռայի սաստիկ ցաւերը չուտով կը բուժէ։ Մարմնոյն կտրուած կամ վիրաւորեալ կողմերն առատ փանասէ քսելով չուտ կը բժշկուին ու կը դոցուին։ Փանասէն կը բժշկէ նաեւ վտրհարութիւն, թանչը, հաղ, ջերմ, կոկորդի բորբոք եւ ուռեցք, մէջքի ցաւ եւ այլ զանազան ախտեր, որոց սկզբնատպատճառը գրեթէ նոյնն են։ Այսպէս կը վկայեն շատեր, որք փորձած են։ Ընտանիք իրենց տան մէջ ու պանդուխտք եւ ճանապարհորդք իրենց մօտ փանասէ պահելով եւ յանկարծական դժուարութեանց առեն գործածելով մեծ օգուտ կը քաղեն եւ ծանր հետեւանաց առաջը կառնուն։ Փանասէն հեղուկ է, որ թէ՛ մարմնոյն վրայէն քսելով եւ թէ՛ խմելով ալ բժշկութիւն կը գործէ։

Գործածութեան կերպը հետեւ է։ Գլխաւոր վաճառատեղին է, Գալաթիոյ Եէնի-Ջամիի պրան կից Մինասեանցին Ամերիկեան վաճառատունը, նաեւ մայրաքաղաքիս զեղագործաց քով ու գաւառներն ալ կը գտնուին։